

گرفت تا با افزایش
حمایتهای خود،
شکلگیری و توسعه
نهادهای تعاونی را
تسریع بخشد.

اولین تعاونیها در
سال ۱۸۹۷ در ژاپن
متولد شدند. اما در دهه
۱۹۲۰ بود که حرکت
به سمت سازماندهی
تعاونیها در ابعلا وسیعتر
آغاز شد. در سال
۱۹۲۱، تعاونی نادا
(Nada) و تعاونی کوبه
(Kobe) تحت مدیریت
تویوهیکو کاگاو، پدر
نهضت تعاونیهای
مصرف ژاپن، تاسیس
شدند. بعدها این دو
تعاونی به عنوان محرک
اصلی توسعه نهضت
تعاون ژاپن عمل نمودند.

اهداف نهضت تعاون
ژاپن در آن زمان کاهش
ناآرامیها و فراهم آوردن شرایط زندگی
بهرتر برای مردم فقیر بود. به هر حال
دولت نظامی ژاپن در خلال جنگ جهانی
دوم تعاونیها را مجبور به توقف
فعالیتهاشان نمود.

بعد از جنگ، نهضت‌های دمکراتیک که
در طی جنگ کم و بیش خسارت‌هایی را
تجربه کرده بودند، مجدداً احیا شدند. در
این میان شرکتهای تعاونی بسیاری، در
زمینه‌های مختلف نظیر توزیع محصولات
غذایی ظهور کردند. در سال ۱۹۴۸ قانون
مجامع تعاونی به تصویب رسید و در سال
۱۹۵۱ اتسحادیه تعاونی‌های مصرف
تاسیس شد که آغاز به کار آن، مقدمه‌ای
بر توسعه نهضت تعاون در ژاپن بود.
همگام با تحولات اقتصادی صورت گرفته
در ژاپن در دهه ۱۹۵۰ بسیاری از انواع
تعاونیها نظیر تعاونی‌های مصرف،
تعاونی‌های بیمه و بانکداری کارگری برای
رفاه حال کارگران تاسیس شدند. اما در
این زمان، اتحادیه‌های کارگری ابتکار
عمل را به دست گرفته و بسیاری از
کارگران را که عضو تعاونیها شده بودند.

نهضت تعاون در کشور ژاپن

• ترجمه: حمید گل محمدی

اشاره:

کشور ژاپن در شرقی‌ترین نقطه قاره
آسیا قرار دارد. این کشور مشتمل بر
زنجیره‌ای از جزایر است که بین آبهای
اقیانوس آرام و دریای ژاپن و در شرق شبه
جزیره کره واقع شده‌اند. جمعیت این
کشور براساس آخرین آمارها (جولای
۲۰۰۴) ۱۲۷۳۳۳۰۰۲ نفر است که از
این تعداد ۱۴/۳٪ بین صفر تا چهارده
سال، ۶۶/۷٪ بین پانزده تا شصت و چهار
سال و ۱۹٪ بالاتر از شصت و پنج سال سن
دارند. از نظر تشکیلات اداری این کشور
مشتمل بر ۴۷ حوزه اداری بوده و نوع
حکومت آن سلطنتی است.

در نگاه کلی اقتصاد این کشور با داشتن
ویژگیهایی نظیر مشارکت بخش صنعتی و
دولتی، کارگروهی تولیدکنندگان، عرضه
کنندگان مواد اولیه و توزیع کنندگان در
غالب گروه‌های به هم وابسته تحت
عنوان کی رتسو، تضمین استخدام
مادام‌العمر برای بخش قابل توجهی از
نیروی کار، وجود اصول اخلاقی قوی در
کار و غالب بودن فناوری توانسته است به

رشد فزاینده‌ای دست یابد و خود را به
عنوان دومین اقتصاد تکنولوژیک قدرتمند
بعد از ایالات متحده و سومین اقتصاد
جهانی پس از ایالات متحده و چین
معرفی نماید.

نهضت تعاون در ژاپن

تحولات ژاپن و تبدیل آن به یک
جامعه مدرن در اواسط قرن نوزدهم و از
زمانی که انقلاب میچی به وقوع پیوست،
صورت گرفت. به عبارت دیگر تا زمان
اصلاحات میچی در سال ۱۸۶۸، ژاپن،
جامعه‌ای فئودالی با اختلاف طبقاتی
شدید بود. در طی این اصلاحات،
پیشرفتهای صنعتی مهم‌ترین اولویت در
سیاستهای اقتصادی دولت به شمار می‌آمد
و بخش کشاورزی در این زمان مسؤلیت
بسیار سنگینی در زمینه تامین محصولات
غذایی به عهده داشت. در نتیجه بسیاری
از کشاورزان زیر بار سنگین این مسؤلیت
به ورطه نابودی کشیده شدند که پیامد آن
افزایش ناآرامی در سطح جامعه بود. برای
رویارویی با این شرایط دولت تصمیم

هدر رفتن منابع آبی و آلودگی‌های زیست محیطی ناشی از کارخانجات را ایجاد کرده بود.

تحت این شرایط، تعاونیهای مصرف از آن جا که محصولات جایگزین را با شعار ایمنی و قابل اعتماد بودن، تولید و عرضه می‌نمودند، توانستند بسیاری از مصرف کنندگان ژاپنی را به خود جذب نمایند. تعاونیها محصولات را با قیمت منصفانه‌ای به اعضا ارائه می‌کردند و این امر موجب افزایش اعتماد به تعاونیها و در نتیجه افزایش تعداد اعضا و رشد قابل توجه آنها گردید.

البته این روند رشد، با برخی کارشکنی‌ها از سوی خرده‌فروشی‌ها بخصوص در دهه ۱۹۸۰ همراه بود. در واقع تعاونی‌ها در دوره‌هایی را برای این شرکتها ایجاد کرده و بنابراین خرده‌فروشی‌ها دادخواستهایی را برای جلوگیری از فعالیت فروشگاههای تعاونی و آزادی استفاده از تسهیلات آنها برای عموم (مطابق قانون تعاونی‌های مصرف، استفاده از تسهیلات تعاونی برای غیراعضا ممنوع است)، به دولت ارائه دادند. این امر موجب گردید تا دولت در نهایت کمیته ویژه‌ای برای بحث درباره فعالیت‌های مناسب تعاونیها، سازماندهی نماید.

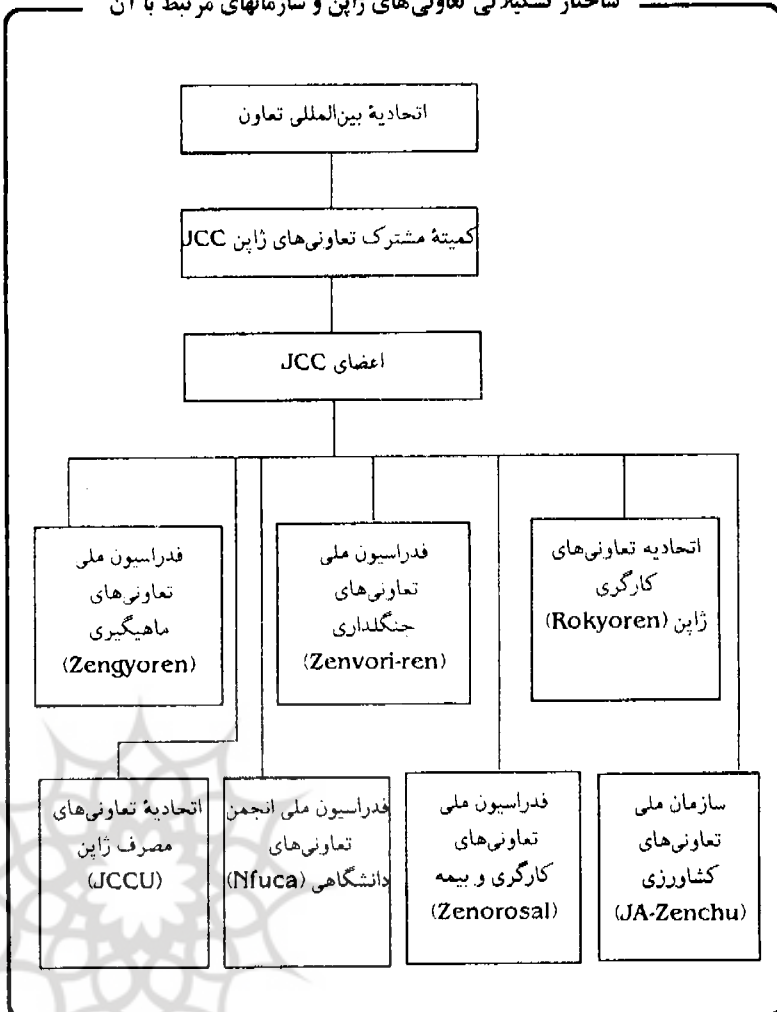
به هر حال، با وجود همه این مسائل، شرکت‌های تعاونی توانستند به هر یک از آنها یک به یک فائق آمده و در حال حاضر شاهد آن هستیم که نهضت تعاون در ژاپن توسعه چشمگیری داشته است به نحوی که تعداد اعضای تعاونیهای ژاپن به ۱۴ میلیون نفر و فروش سالانه آنها به ۵۲/۷ تریلیون دلار می‌رسد. به طور کلی، امروزه ۳۰ درصد خانوارهای ژاپنی عضو تعاونی‌ها هستند.

از آنجا که تعاونی‌های مصرف در کشور ژاپن نسبت به سایر بخشها از درجه اهمیت و در عین حال گستردگی بیشتری برخوردارند، بنابراین در این بخش پیش از توضیح در مورد انواع تعاونیهای ژاپن، به معرفی اتحادیه تعاونی‌های مصرف در ژاپن می‌پردازیم:

اتحادیه تعاونی‌های مصرف ژاپن (JCCU)

اتحادیه تعاونی‌های مصرف ژاپن در

ساختار تشکیلاتی تعاونی‌های ژاپن و سازمانهای مرتبط با آن

HAN، تعاونیها هر هفته کالاهای مورد نیاز اعضا را به آنها تحویل می‌دهند. بدین ترتیب تحویل این کالاها براساس فهرست سفارشات است که اعضا هر هفته در اختیار تعاونی قرار می‌دهند.

توسعه این سیستم، HAN علاوه بر بهره‌مند نمودن اعضای شرکت‌های تعاونی از مزایای خرید جمعی، شکل‌گیری نهضت تعاون ژاپن را در قالبی دمکراتیک و مشارکتی تسهیل نموده است.

در خلال دهه ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ ژاپن از جنبه اقتصادی از رشد و رونق بالایی بهره‌مند شد که البته این روند توسعه، تهدیدات بسیاری را برای مصرف کنندگان ژاپنی به همراه داشت. توضیح اینکه اگر چه رونق اقتصادی تولید انبوه محصولات را امکان‌پذیر ساخته بود اما مسائل زیادی در زمینه بهداشت و سلامت محصولات،

جذب خود کردند. این اقدام موجب شد تا کارگران، نسبت به عملیات تعاونی‌های خود بی تفاوت شوند به طوری که در اکثر مواقع این امر، مشکلات مالی بسیاری را برای تعاونیها ایجاد کرد.

در هر حال، به منظور بهبود این وضعیت بحث تنظیم سیاست سازماندهی مجدد تعاونیها، مطرح گردید. که در آن، اهمیت استفاده هر عضو از تعاونی و در عین حال مشارکت در اداره امور تعاونی مورد تاکید قرار گرفت. براساس این سیاستها، گروههای کوچک (HAN)، واحدهای کوچک سازمانی و معمولاً بین ۳ تا ۵ نفر، وارد عمل شدند. سیستم HAN برای اعضا این امکان را فراهم می‌نماید تا نقطه نظرات خود را با یکدیگر تبادل نموده و در نتیجه ارتباطات در درون شرکت تعاونی بهبود یابد. در سیستم

جذب اعضای جدید را به تعاونها فراهم می‌کنند.

شرکتهای تعاونی در ژاپن به فعالیتهای مختلفی نظیر خریده‌فروشی، بیمه، مراقبتهای بهداشتی و سایر فعالیتهای خدماتی اشتغال دارند. در این میان، تعاونی‌های مصرف از جمله مهمترین و گسترده‌ترین انواع تعاونی‌ها در ژاپن هستند. تعاونی‌های مصرف دامنه وسیعی از محصولات و خدمات مصرفی را به اعضا خود ارائه می‌دهند. و به طور کلی ۸۰ درصد اعضای تعاونی‌ها را به خود اختصاص می‌دهند. این تعاونی‌ها انواع مختلفی دارند که عبارتند از:

- تعاونی‌های خریده‌فروشی محلی، که در محل سکونت اعضا قرار دارند و خدماتی نظیر خریدهای مشترک، دریافت سفارش با استفاده از پست و غیره را به اعضا ارائه می‌کنند.
 - تعاونی‌های سازمانی، که با احداث فروشگاهها و بوفه‌های کوچک در سازمانها به کارکنان مؤسسات دولتی و خصوصی خدمات خود را ارائه می‌دهند.
 - تعاونی‌های سازمانی توسعه یافته، که هم به اعضا خود و هم به ساکنین محلی خدمات ارائه می‌دهند.
 - تعاونی‌های دانشگاهی که به دانشجویان و اعضای دانشکده‌ها در دانشگاهها با احداث کتاب‌فروشی‌ها و کافه تریا خدمات ارائه می‌کنند.
 - تعاونی‌های فرهنگیان، که به معلمان در مدارس دولتی و خصوصی و در سطوح مختلف ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان خدمات خود را ارائه می‌کنند.
- امروزه در ژاپن تعاونی‌های مصرف با استفاده از تسهیلاتی که اینترنت فراهم نموده است، این امکان را بوجود آورده‌اند تا اعضا با مراجعه به پایگاه اینترنتی شرکت، سفارشات خود را به صورت آن لاین ارسال نمایند.

تعاونی‌های دانشگاهی

تعاونی‌های دانشگاهی از انواع تعاونی‌های مصرف هستند. این تعاونی‌ها به دانشجویان و اعضای دانشکده‌ها در کالج‌ها و دانشگاههای سراسر ژاپن خدمات متنوعی نظیر کتاب‌فروشی،

بیمه و چاپ و نشر می‌باشد.

انواع تعاونیها در کشور ژاپن

تعاونیها در کشور ژاپن در سالهای اخیر رشد خوبی داشته‌اند. یکی از عوامل مهم موفقیت تعاونی‌ها در ژاپن توسعه فعالیتهایی است که هم نیازهای فرهنگی و هم نیازهای اجتماعی اعضا را برآورده می‌سازد. تعاونیها با ارائه ساختارها و حمایتی لازم برای اعضای خود، زمینه ابتکار، پیشرفت و مشارکت اعضا را در فعالیتهایی که برای زندگیشان ارزشمند و مهم است، فراهم می‌کنند. این گونه فعالیتها که دامنه گسترده‌ای را دربرمی‌گیرند، علاوه بر نزدیک نمودن هر چه بیشتر اعضا به یکدیگر، موجبات

سال ۱۹۵۱ تاسیس شد. اکثر تعاونی‌ها در سراسر ژاپن، عضو این اتحادیه هستند. این اتحادیه بزرگترین شبکه عمده‌فروشی در ژاپن بوده و فعالیتهای آن دامنه گسترده‌ای را شامل می‌شود. عمده فعالیتهای آن عبارتند از:

- هماهنگ نمودن فعالیتهای اعضا در سطح ملی
- برنامه‌ریزی، توسعه و عرضه محصولات با مارک تعاونی
- هدایت اعضای تعاونی‌ها در زمینه مسائل مدیریتی و آموزشی
- واردات و صادرات کالاهای مصرفی از دیگر فعالیتهای این اتحادیه تنظیم خطی‌مشی‌ها و سیاستهای ملی و انجام انواع خدمات و مبادلات تجاری نظیر

خدمات زیادی در زمینه تهیه مسکن به اعضای خود ارائه می‌کنند. این تعاونی‌ها در تمامی نقاط ژاپن حضور دارند و در قالب فدراسیون ملی مجامع تعاونی مسکن (Zenjuren) انسجام یافته و فعالیت می‌کنند.

۴۶	تعداد سازمانهای تعاونی مسکن
۹۲۱۷۴۸	تعداد اعضا
۱۰۲۷	تعداد کارکنان تمام وقت

سانچوکو (Sanchoku)

سانچوکو، نهضتی است که در ژاپن با مشارکت تعاونی‌های مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان ژاپنی ایجاد شده است. فلسفه وجودی شکل‌گیری این نهضت، غلبه بر حاکمیت و تسلط عمده‌فروشان و شرکتهای تولید محصولات غذایی بر بازار و سیستم تولید و توزیع مواد غذایی بوده است. از جمله دیگر اهداف این نهضت، دستیابی به ثبات در ارائه و عرضه محصولات با کیفیت بالا و سالم، همراه با یک قیمت منطقی و منصفانه برای مصرف‌کنندگان می‌باشد. برای دستیابی به این اهداف، سانچوکو، توسعه تعاونی‌های صنعتی و کشاورزی محلی را تشویق کرده و علاوه بر ارتقاء محصولات کشاورزی، سیستم توزیع این محصولات را نیز اصلاح نموده است.

رابطه تعاونی‌ها با دولت

سازمانهای تعاونی به عنوان نهادهای غیرانتفاعی از معافیت‌های مالیاتی محمول که برای همه سازمانهای غیرانتفاعی در ژاپن در نظر گرفته شده است، بهره‌مند هستند. غیر از این گونه معافیت‌های مالیاتی، شرکتهای تعاونی در ژاپن هیچ گونه سوبسید و یا کمکی از دولت دریافت نکرده و از جنبه مسائل مالی کاملاً مستقل از نظارت و دخالت دولت فعالیت می‌کنند.

شرکتهای تعاونی در ژاپن به فعالیتهای مختلفی نظیر خرده‌فروشی، بیمه، مراقبتهای بهداشتی و سایر فعالیتهای خدماتی اشتغال دارند. در این میان، تعاونی‌های مصرف از جمله مهمترین و گسترده‌ترین انواع تعاونی‌ها در ژاپن هستند. تعاونی‌های مصرف دامنه وسیعی از محصولات و خدمات مصرفی را به اعضا خود ارائه می‌دهند. و به طور کلی ۸۰ درصد اعضای تعاونی‌ها را به خود اختصاص می‌دهند.

تعاونی‌های بهداشتی

تعاونی‌های بهداشتی در ژاپن به اعضا خود در بیمارستانها و کلینیکهای تعاونی خدمات گسترده‌ای را ارائه می‌کنند. به علاوه، برخی از این تعاونیها، خدمات ویژه‌ای را برای سالمندان در نظر می‌گیرند:

۱۱۹	تعداد سازمانهای تعاونی بهداشتی
۲۴۲۲۹۸۲	تعداد اعضا
۲۶۶۴۴	گروه‌های HAN
۲۳۱۰۰۸	تعداد اعضای گروه‌های HAN
۷۸	تعداد بیمارستانها با ۲۰ تخت یا بیشتر
۲۴۵	کلینیکهای با کمتر از ۲۰ تخت
۱۳۲۸۸	تعداد تخت‌ها
۱۶۳۵	تعداد دکترها
۹۲۴۸	تعداد پرستاران
۱۲۰۲۸	سایر پرسنل
۲۶۰	گردش وجوه (میلیون ین)

تعاونی‌های مسکن

تعاونی‌های مسکن در ژاپن با همکاری اتحادیه‌های کارگری و بانکهای کارگری

فروشگاههای مواد غذایی در سطح دانشگاه، کافه تریا و... ارائه می‌کنند.

۲۲۵	تعداد سازمانهای تعاونی دانشگاهی
۱/۳۸۶/۱۷۶	تعداد اعضا
۱۷۴/۵۱۱	گردش وجوه (میلیون ین)
۱/۴۴۲	تعداد کارکنان تمام وقت

تعاونی‌های بیمه

تعاونی‌های بیمه در ژاپن دامنه متنوعی از انواع بیمه‌ها نظیر بیمه عمر، بیمه سرقت و سایر انواع بیمه‌ها را به اعضای خود ارائه می‌دهند. تعاونی‌های بیمه در همه مناطق ژاپن وجود دارند و در قالب فدراسیون ملی تعاونیهای کارگری و بیمه (zenrosai) انسجام یافته و فعالیت می‌کنند.

۵۷	تعداد سازمانهای تعاونی بیمه
۱۳۹۰۰۰۰۰	تعداد اعضا
۳۵۳۶۰۰۰۰	تعداد بیمه نامه‌های صادر شده
۵۳۲۱۰۰	حق بیمه‌های دریافتی (میلیون ین)
۲۷۷۱۰۰	خسارات پرداختی (میلیون ین)
۲۷۹۱	تعداد کارکنان تمام وقت